

Tervise- ja tööministri määruse „Töölalast konkurentsivõimet suurendavad teenused“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

Euroopa Sotsiaalfondi vahendite kasutamisel perioodil 2014–2020 Eestis on aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artiklis 14 nimetatud partnerlusleppe alusel koostatud ning Vabariigi Valitsuse heaks kiidetud ja Euroopa Komisjoni kinnitatud rakenduskava „Ühtekuuluvuspoliitika Fondide rakenduskava 2014–2020” (edaspidi *rakenduskava*). Rakenduskava viiakse ellu perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *struktuuritoetuse seadus*) § 1 lõike 1 punkti 1 alusel. Määrus on koostatud perioodi struktuuritoetuse seaduse § 14 alusel.

Määruse eesmärk on sätestada „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ meetme „Tööturuteenused tagamaks paremaid võimalusi hõives osalemiseks ” tegevuse „Tööturuteenuste laiendamine uutele sihtrühmadele ja uute tööturuteenuste pakkumine“ elluviimiseks struktuuritoetuse andmise tingimused ja kord.

Väiksema konkurentsivõimega sihtrühmadel esineb takistusi tööturule suundumisel ja hõives püsimisel ning nad vajavad selles suuremat tuge, individuaalset lähenemist ja pikemaajalist ettevalmistust. Tegemist on väga heterogeense grupiga, kus väiksemat konkurentsivõimet põhjustavaid tegureid on palju, hõlmates muu hulgas vananenud või puudulikke teadmisi, madalamat haridustaset, puuduvat töökogemust, vähest keeleoskust jne. Sihtrühma piiritlemisel tuleb lähtuda määruse §-s 6 loetletud toetatavatest tegevustest, mis täpsustavad, keda määruse kontekstis väiksema konkurentsivõimega inimestena käsitatakse. Olulise panuse töötute ja mitteaktiivsete hõivesse toomisse ning aktiivsete tööturumeetmete osutamisse ja arendamisse andsid perioodi 2007–2013 inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Pikk ja kvaliteetne tööelu“ meetme „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine“ avatud taotlusvoorus elluviidud tegevused. Viies avatud taotlusvoorus sai toetust 147 projekti summas 36 miljonit eurot. Projektide raames toetati eelkõige pikaajalisi töötuid, puudega inimesi, vanemaealisi, hoolduskoormusega inimesi, mitte-estlasi ja noori – kokku osales erinevates projektides 47 500 inimest.

2014. aastal hindas Tartu Ülikooli sotsiaalteaduslike rakendusuringute keskus RAKE nelja esimese taotlusvooru projekte (edaspidi TÜ RAKE hindamine). Muu hulgas hinnati projektide tulemuslikkust, mille all vaadati eelkõige projekti tulemusel rakendunute arvu. Hindamine näitas, et enamik hinnatud projektidest olid tulemuslikud (112 projektist 91 ehk 81%). Hindamise tulemused tõestavad, et avatud taotlusvoorudes elluviidavad tegevused aitavad tööturule suunduda keerulisematel sihtrühmadel. Arvestades konkurentsivõime kavas „Eesti 2020“ seatud eesmärgi, jätkatakse perioodil 2014–2020 selliste tegevuste toetamist, mis on suunatud noortele ja pikaajalistele töötutele.

2017. aastal oli Statistikaameti Eesti tööjõu-uuringu andmetel Eestis ligi 40 300 töötut vanuses 15–74, kes ei töötanud, kuid otsisid aktiivselt tööd ja olid valmis kohe, s.o kahe nädala jooksul tööd alustama. Registreeritud töötuid oli Eesti Töötukassa (edaspidi *töötukassa*) andmetel 2017. aastal 30 382 (sh 8816 vähenenud töövõimega) ning registreeritud töötuse määr oli 4,7%.

Majanduskriisi tagajärjel kasvama hakanud pikaajaliste töötute arv on küll vähenenud, kuid püsib endiselt kõrgel tasemel (2017. aastal moodustasid töötutest ca 33% pikaajalised töötud, keda oli ca 13 500). Pikaajaliste töötute võrdlemisi suur osatähtsus viitab struktuursele tööpuudusele ning vähesele mobiilsusele, st tööturu vajaduste ja pakkumise vähesele kattuvusele. Kuna pikaajalised töötud on väga heterogeenne grupp, tuleb neile teenuste pakkumisel läheneda individuaalselt. Lisaks oli mitteaktiivse elanikkonna seas inimesi, kes ei otsinud aktiivselt tööd, nagu heitunud (ca 5400 inimest), kes olid loobunud aktiivsetest töötõetsingutest või ei olnud kohe valmis tööle asumata, kuid kes tahtsid siiski tööle minna.

Mitteaktiivse elanikkonna alla kuuluvad ka rasedus-, sünnitus- ja lapsehoolduspuhkusel olijad, keda 2017. aastal oli 26 300, ning laste või teiste pereliikmete eest hoolitsejad, keda oli 13 500.

Vaatamata töötuse vähenemisele on olemas riskirühmi, kelle töötuse määr on keskmisest kõrgem ning kellel on suurem oht jääda töötuks. Muu hulgas kuuluvad sellistesse riskirühmadesse noored, erialase hariduseta ning ebapiisava eesti keele oskusega inimesed.

Noorte ehk 15–24-aastaste töötuse määr oli 2017. aastal 12,1% ehk hinnanguliselt 7100 inimest. Kuigi noorte töötuse määr on võrreldes 2010. aastaga enam kui kaks korda vähenenud, on see endiselt keskmiselt kaks korda kõrgem kui üldine töötuse määr 15–74-aastaste seas (2017. aastal 5,8%). Konkurentsivõime kava „Eesti 2020“ on seadnud eesmärgiks, et noorte töötuse määr langeks 10%-ni aastaks 2020. Nii on lisaks töötukassa osutatavatele tööturuteenustele kavas avatud taotlusvoorudes toetada tegevusi, mis aitavad tööturule töötuid noori.

20–64-aastaste tööhõive määr, mis on strateegia „Euroopa 2020“ üks mõõdikutest ja mille puhul on Eesti eesmärk 76%, oli 2017. aastal 78,5%. 15–74-aastaste mitte-eestlaste hõivemäär oli 2017. aastal võrreldes eestlastega madalam, olles 63%. 2017. aastal oli eestlaste töötuse määr 4,4% ning mitte-eestlastel 8,8%.

Tööturul konkureerimine on vanglast vabanejatele raske neid saatva stigma tõttu. Vanglateenistuse andmetel oli 2017. aasta lõpul vanglates ja arestimajades viibivate vangide arv 2707. Töötukassa andmetel moodustasid 31.03.2014 seisuga vanglast vabanejad 1,9% kõigist registreeritud töötutest (664 inimest).¹ Võimaldamaks vanglast vabanenutel tööturul rakendust leida, on oluline toetada nende oskuste omandamist, mis vastavad tööturu vajadustele.

1.1 Määruse ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi strateegia ja eelarve osakonna struktuurivahendite juht Merlin Tatrik (merlin.tatrik@sm.ee, tel 626 9184), strateegia ja eelarve osakonna peaspetsialist Jüri Lössenko (juri.lossenko@sm.ee, tel 626 9186), strateegia ja eelarve osakonna nõunik Janar Kriiska (janar.kriiska@sm.ee, tel 626 9185) ning tööhõive osakonna nõunik Annika Sepp (annika.sepp@sm.ee, tel 626 9722) ja peaspetsialist Kaisa Lõhmus (kaisa.lohmus@sm.ee, tel 626 9197).

Määruse eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Lily Mals (lily.mals@sm.ee, tel 626 9333).

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määrus on jaotatud kaheksaks peatükiks:

1. peatükk „Üldsätted“
2. peatükk „Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr“
3. peatükk „Nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele“
4. peatükk „Toetuse taotlemine“
5. peatükk „Taotluste menetlemine“
6. peatükk „Taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine“
7. peatükk „Aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused“
8. peatükk „Toetuse saaja, partneri ja rakendusüksuse õigused ja kohustused“

¹ Eesti Töötukassa (2013). Registreeritud töötus 1993–2014.
<http://www.tootukassa.ee/content/tootukassast/peamised-statistilised-naitajad>

Määruse 1. peatükis sätestatakse määruse reguleerimisala, toetuse andmise eesmärk ja tulemus, rakendusasetus ja -üksus ning vaiete menetleja.

Määruse §-s 2 defineeritakse määruses läbivalt kasutusel olevad mõisted. Mõistete avamine määruses on vajalik, et lihtsustada määruse rakendamist ning tagada selle ühetaoline kohaldamine. Määruses kasutatavad mõisteid – noortegarantii tugisüsteem, juhtumikorraldus, juhtumikorraldaja, mentorteenus, mitteaktiivne isik, ebasoodsamas olukorras olev noor, haridussüsteemi lõimimine, digipädevus, valdkonna põhikutseala, tööpraktika ja vähenenud töövoimega isik – on võimalik mitmeti tõlgendada või on mõistel mitu tähendust, mistõttu on oluline määratleda nende tähendus eelnõu raames.

Määruse §-s 3 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ja tulemus. Toetuse andmise eesmärk on soodustada väiksema konkurentsivõimega sihtrühmade tööle asumist ja tööturul püsimist. Väiksema konkurentsivõime all mõeldakse olukorda, kus sihtrühmal esineb takistusi tööturule suundumisel ja seal püsimisel. See sihtrühm vajab oma tööhõivevõime suurendamiseks ja tööturule suundumiseks suuremat tuge. Tegemist on väga heterogeense grupiga, kus väiksemat konkurentsivõimet põhjustavaid tegureid on palju, hõlmates muu hulgas vananenud või puudulikke teadmisi, madalamat haridustaset, puuduvat töökogemust, vähest keeleoskust jne. Toetuse andmisel on oluliseks põhimõtteks individuaalne lähenemine ja seetõttu rõhutatakse, et teenuste osutamine peab lähtuma sihtrühma tööle asumise takistustest. Ühtlasi viitab see sellele, et projektid peaksid püüdma muu hulgas lahendada probleeme, mis põhjustavad tõrjutust või hoiavad inimesi tööturult eemal. Sihtrühma piiritlemisel tuleb lähtuda määruse §-s 6 loetletud toetatavatest tegevustest, mis täpsustavad, keda määruse kontekstis väiksema konkurentsivõimega inimestena käsitatakse. Ühtlasi sätestatakse tingimus, et 30% projektis osalenutest peab toetuse andmise tulemusel olema tööle rakendunud kuue kuu jooksul peale projektis osalemist.

Määruse §-s 4 nimetatakse meetme rakendusasetus ja rakendusüksus. Struktuuritoetuse seaduse § 12 lõike 3 alusel antud Vabariigi Valitsuse 4. juuli 2014. a korralduse nr 557 „„Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirja“ kinnitamine“ kohaselt on meetme rakendusasetuseks Sotsiaalministeerium (edaspidi *rakendusasetus* või *RA*) ja rakendusüksuseks Sihtasutus Innove (edaspidi *rakendusüksus* või *RÜ*).

Määruse § 5 sätestab vaiete menetlemise korra. Rakendusüksuse toimingute või otsuste peale võib vastavalt struktuuritoetuse seaduse §-le 51 esitada vaide rakendusüksusele ning vaide vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras.

Määruse 2. peatükis sätestatakse projekti raames toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus, projekti abikõlblikkuse periood, toetuse osakaal ning piirsummad.

Määruse §-s 6 sätestatakse toetatavad tegevused ning tegevuste sihtrühmad.

Määruse alusel antakse toetust projektidele, mille raames viiakse ellu tegevusi mittetöötavatele ja mitteõppivatele väiksema konkurentsivõimega sihtrühmadele nende tööle asumise ja tööturul püsimise toetamiseks. Mittetöötamise all peetakse silmas olukorda, kus inimesel puudub töösuhe töölepingu, teenistusse võtmise või muu võlaõigusliku lepingu alusel. Mitteõppimise all on mõeldud olukorda, kus inimene ei omanda haridust (nii formaalse kui ka mitteformaalse hariduse omandamine).

TÜ RAKE hindamisel selgus, et tööle saamisest olid kõige tulemuslikumad tööpraktika tegemine koolituse raames ja tööandja juures ning erialakoolitused, mille käigus omandati konkreetseid teadmisi või oskusi. Ka projektijuhtidega tehtud intervjuudest selgus, et sihtrühmad oleksid vajanud enam praktilisi ja tööga seotud tegevusi. Projekti eesmärgi saavutamisele aitasid kaasa mitmed tugiteenused. Täiendavate tugitegevustena, mida sihtrühmad vajavad, nimetati tugiisiku- ja lapsehoiuteenust, individuaalset nõustamist (psühholoogiline ja karjäärinõustamine) ning sõltuvusnõustamist. Pikaajaliste töötute tööle tagasi aitamisest peeti oluliseks motivatsiooni suurendavate tegevuste elluviimist ning sotsiaalset toimetulemist

toetavaid teenuseid, nagu psühholoogilist, sõltuvus- ja võlanõustamist, tugiisikuteenust vms. Seega on tööturule suundumise takistusi võimalik kõrvaldada eelkõige tegevusi kombineerides.

Abi vajav inimene peaks saama ka pärast projekti lõppu informatsiooni oma võimaluste kohta sarnastes tegevustes osaleda või vajaduse korral abi saada. Oluline on kõigi seotud osapoolte vaheline koostöö nii enne projektitaotluse esitamist kui teenuste osutamisel. Arvesse tuleb võtta sihtrühma suurust konkreetsetes piirkonnas ja vajadusi ning võimaluse korral vältida dubleerimist juba osutatavate teenustega ning pigem teha koostööd töötukassa või teiste asutustega, kes sama teenust pakuvad, näiteks karjäärinõustamis- või tööpraktikateenuse osutamisel. Selliste teenuste osutamise vajaduse puhul, mida käesolevas määruses ei toetata (nt ettevõtluse alustamise toetus, tööharjutus, palgatoetusega tööle rakendamine), saab samuti teha koostööd töötukassaga.

Lõike 1 punkti 1 alusel toetatakse 16–26-aastastele noortele pakutavaid konkurentsivõimet suurendavaid ja tööle aitavaid tegevusi. Noored on tööturul vähem konkurentsivõimeline sihtrühm ning vajab tööle saamiseks täiendavat tuge. Sihtrühmal on mitmeid takistusi tööturule suundumisel, sealhulgas vähene töö- ja praktikakogemus, pooleliolevad õpingud või oskuste puudumine ning tööõigusliku regulatsiooni piirangud (alaealiste puhul). Tegevuse „Minu esimene töökoht“ vahehindamisest² selgus, et mitteaktiivsete noorte seas on arvestataval hulgal erialase haridusega noori. Paragrahvi 6 lõike 1 punktides 1 ja 2 ning lõikes 2 sätestatud vanusevahemiku ülempiir tuleneb noorsootöö seadusest, mille kohaselt on noor seitsme kuni kahekümne kuue aastane füüsiline isik. Vanusevahemiku alampiiir tuleneb põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest, mille kohaselt on koolikohustuslikud kõik isikud kuni põhihariduse omandamiseni või 17-aastaseks saamiseni. Samuti saab töötukassas töötuna arvele võtta isiku, kelle vanus on vähemalt 16 eluaastat.

Lõike 1 punktis 2 sätestatakse rahvusvahelise tööpraktika pakkumine ebasoodsamas olukorras olevatele 16–26-aastastele noortele. Lühiajalise rahvusvahelise tööpraktika pakkumine suurendab tegevuses osalevate noorte konkurentsivõimet, aidates kaasa noore isiklikule arengule ning parandades enesekindlust ja motivatsiooni. Samalaadsete tegevuste kogemusele toetudes (Saksamaal, Poolas, Tšehhis) on rahvusvahelises tööpraktikas osalenud noortest vähemalt 60% jõudnud tööturule. Ebasoodsamas olukorras olev noor on 16–26-aastane inimene, kes vastab ühele järgmistest tingimustest:

- 1) vähenenud töövõimega;
- 2) vähemalt kuus kuud töötut;
- 3) lõpetamata esimese või teise taseme haridusega;
- 4) ebapiisava eesti keele oskusega, mis takistab töö leidmist;
- 5) üksikvanem.

Vähenenud töövõimega isik on isik, kellel on tuvastatud osaline või puuduv töövõime töövõimetoetuse seaduse alusel või kes on tunnistanud püsivalt töövõimetuks riikliku pensionikindlustuse seaduse alusel, sealhulgas isik, kelle riiklike elatusrahade seaduse alusel määratud invaliidsusgrupp on loetud vastavaks püsivale töövõimetuks või kellel on määratud puue puuetega inimeste sotsiaaltoetuse seaduse alusel. Vähese eesti keele oskusega on inimene, kes hindab oma eesti keele oskust sobiva töö leidmiseks ebapiisavaks. Eesti keelt emakeelena mittekõnelevatele inimestele on töö leidmisel muu hulgas probleemiks ebapiisav eesti keele oskus. Samuti on mitte-eestlastel võrreldes eestlastega suurem oht jääda pikaajaliseks töötuks, mis tekitab vaesus- ja tõrjutusriski ning võib mõjutada töötut enesehinnangut, oskusi ja tööharjumust. Üksikvanemana mõistetakse käesolevas määruses üksi elavat täiskasvanut, kellel on vähemalt üks alaealine ülalpeetav. Üksikvanemal võib osutada keeruliseks nii töö kui abi leidmine ning ta võib vajada tööle saamiseks ja tööl püsimiseks täiendavat tuge. Üksikvanema staatuse kindlakstegemine saab toimuda sihtrühma enda kinnitusel.

² Tegevuse „Minu esimene töökoht“ vahehindamine, vahehindamise aruanne, Balti Uuringute Instituut, Tartu 2017.

Lõike 1 punkti 3 alusel antakse toetust pikka aega tööturult eemal olnud inimeste konkurentsivõime suurendamiseks ja tööle aitamiseks. Sihtrühma kuuluvad inimesed ei õpi ega tööta. Pikka aega tööturult eemal olnud inimeste all mõeldakse inimesi, kes ei ole hõives osalenud viimase kuue kuu jooksul. Nii kuuluvad sihtrühma pikaajalised töötud, heitunud ja mitteaktiivsed inimesed. Heitunu on mittetöötav isik, kes sooviks töötada ja oleks valmis töö olemasolu korral kohe tööle asuma, kuid ei otsi aktiivselt tööd, sest on kaotanud lootuse seda leida. Samuti kuuluvad projekti sihtrühma mitteaktiivsed inimesed. Inimesed võivad majanduslikult mitteaktiivsed olla mitmel põhjusel, näiteks haiguse või vigastuse tõttu, lapsehoolduspuhkusel viibimise tõttu või seetõttu, et hoolitsevad laste või teiste pereliikmete eest. Pikaajalise töötusega võib inimesel tekkida vaesus- ja tõrjutusrisk, madal enesehinnang ning hääbuvad tööoskused ja tööharjumus.

Esmajoones tuleks tegeleda nende pikaajaliste töötute kaasamise ning neile teenuste pakkumisega, kes ei ole töötukassasse pöördunud ega end töötuna arvele võtnud. Eesmärgiks on, et pärast projektis osalemist on inimese konkurentsivõime suurenenud, ta on leidnud töö, asunud õppima või suunatud töötukassasse. Eelduslikult koguvad pikaajalised töötud avatud taotlusvoorude tegevuste raames piisavalt oskusi ja motivatsiooni, et töötusolukorraga alustada. Arvestades, et pikaajaliste töötute hulgas on palju madalama haridustasemega inimesi, on oluline nende õpivalmiduse ning haridustaseme suurendamine, näiteks täiend- või ümberõppes. Nii suurenevad nende võimalused leida sobivat tööd ning väheneb töötuks jäämise risk. Kuna abikõlblike kulude hulka kuuluvad tööklubi korraldamise, praktika juhendamise, lapsehoiuteenuse osutamise ja nõustamisega seotud kulud, võib lisaks eeldada, et elluviidavad tegevused aitavad kõrvaldada pikaajaliste töötute sotsiaalseid takistusi tööle naasmisel, nagu hoolduskohustus, vähene töökogemus, puudulikud sotsiaalsed oskused (meeskonnatöösus, organiseerimisvõime).

Samuti on oodatud projektid, mille raames arendatakse koos kohaliku omavalitsusega välja jätkusuutlikke koostöövõrgustikke pikaajaliste töötute ja heitunute tööle aitamiseks. Võrgustiku osapoolteks võivad KOV-ide kõrval olla MTÜ-d, ettevõtted, kogukondlikud algatused, ühingud, aktiivsed inimesed, piirkonnavälised partnerid, sh transpordifirmad jne.

Tegevused konkurentsivõime, sh digipädevuse suurendamiseks ja tööle aitamiseks annavad lisandväärtuse töötukassa poolt registreeritud töötutele pakutavatele teenustele.

Lõike 1 punktis 4 võimaldatakse taotleda toetust tegevustele, mis on suunatud sihtrühma kutseharidus-, rakenduskõrgharidus- või bakalaureuseõppes osalemise toetamiseks õppekavadel, mis valmistavad inimesi ette töötamiseks valdkonna põhikutsealal³ ehk erialadel, kus valdkondliku tööjõuvajaduse uuringute⁴ (OSKA uuringud) kohaselt on lähiaastatel kasvav tööjõuvajadus ja tööjõu nõudlus on suurem kui pakkumine. Kitsendus ei kehti inimestele, kes tervise tõttu ei saa oma senist tööd jätkata ning seetõttu asuvad õppima õppekaval, mis toetab nende edasist töötamist. Põhikutsealade loetelu uueneb üks kord aastas, kui avaldatakse uus OSKA üldraport. Abikõlblikud kulud on sätestatud määruse § 7 lõikes 20. Ehkki tasemeõppes väljalangemist soodustavaid riskitegureid on mitu, on ühena mõjuvamatest ennetusmeetmetest välja toodud haridusasutuse pakutavate tugiteenuste olemasolu ning nende kasutamise efektiivsus ja sihipärasus.⁵ Tegevuse jooksul pakutav tugi aitab sihtrühmal omandada soovitud eriala ja saada seeläbi püsiv töökoht. Valdkonna põhikutsealade loetelu on avaldatud töötukassa veebilehel: <https://www.tootukassa.ee/content/tootuse-ennetamine/millistel-oppekavadel-oppimist-toetatakse>. Tegevuste planeerimisel tuleb arvestada, et osalejate õpingute lõpetamisest või katkestamisest peab olema möödunud vähemalt kaks aastat ning toetatakse tegevusi osaleja ühe kutse- või kõrghariduse omandamise toetamisel.

³ https://www.tootukassa.ee/sites/tootukassa.ee/files/toetatavad_oppekavad_kodulehel_8_valdkonda_13.06.17.xlsx

⁴ <http://oska.kutsekoda.ee/>

⁵ „Kutsekoolist väljalangemine ja selle ennetamine“, Liis Leilop, Tartu 2015
http://dSPACE.ut.ee/bitstream/handle/10062/48875/liis_leilop.pdf.

Lõike 1 punktis 5 sätestatakse tegevusena tööpraktika koos mentorteenuse ja toetavate tegevustega eesti keelt emakeelena mittekõnelevatele inimestele eestikeelses töökeskkonnas. Toetavad tegevused hõlmavad muu hulgas eesti keele õpet ja lapsehoiuteenuse pakkumist. Eestikeelse töökeskkonnana mõistetakse keskkonda, kus peamiseks töökeeleks on eesti keel. Statistikaameti andmetel oli 2017. aasta II kvartalis töötuse määr eestlaste seas 5% ning mitte-eestlaste seas 11,4%. Eesti keelt emakeelena mittekõnelevatele inimestele on töö leidmisel muu hulgas probleemiks ebapiisav eesti keele oskus. Samuti on mitte-eestlastel võrreldes eestlastega suurem oht jääda pikaajaliseks töötuks, 2015. aastal oli selline risk mitte-eestlaste seas 3,2% ning eestlaste seas 2%. Pikaajaline töötus tekitab vaesus- ja tõrjutusriski ning võib mõjutada töötü enesehinnangut, oskusi ja tööharjumust.

Lõike 1 punktiga 6 võimaldatakse konkurentsivõimet suurendavaid ja tööturule suundumist aitavaid tegevusi inimestele, kes on vanglast vabanenud ühe aasta jooksul enne projekti abikõlblikkuse perioodi algust või vabanevad hiljemalt ühe aasta jooksul projekti abikõlblikkuse perioodi algusest. Juhul, kui tegevused on suunatud inimese tasemeõppes osalemise toetamisele, võivad sihtrühma kuuluda ka kuni kahe aasta jooksul alates projekti abikõlblikkuse perioodi algusest kinnipidamisasutusest vabanevad inimesed. Erand võimaldab vanglas viibival isikul omandada täielikult vähemalt kutsehariduse ning vanglast vabanemise järel on isikul valmidus kohe uuel omandatud erialal tööle asuda. Õigusrikkumise taust piirab inimese juurdepääsu tööturule ning tööturult eemaloleku ja puuduliku sotsiaalse suhtluse tõttu jääb tal saamata töökogemus, samuti jäävad omandamata väärtused, hoiakud, käitumisreeglid ja isiklikud kontaktid.⁶ Lisaks on vanglast vabanenute haridustase tervikuna ning sealhulgas end töötusajana arvele võtnute haridustase püsivalt olnud tunduvalt madalam kui registreeritud töötute puhul tervikuna. Seega halvendab vanglast vabanenute madal haridustase oluliselt nende väljavaateid tööd saada.⁷ Konkurentsivõimet suurendavate tegevuste pakkumine vanglast vabanenutele ja peatselt vanglast vabanevatele parandab nende motivatsiooni tööle asumisel ja tööturul püsimisel.

Lõike 1 punkti 7 alusel võimaldatakse konkurentsivõimet suurendavaid ja tööturule suundumist soodustavaid tegevusi vanemale, kes projektis osalemist alustades ei ole vähemalt viimased 18 kuud töötanud ja on kuni 7-aastase lapsega kodus viibinud. Suurem osa väikelastega kodus olevatest vanematest jääb lapsehoolduspuhkusele ka pärast vanemahüvitise lõppemist ning enamik vanematest naaseb tööle alles siis, kui töökaitsega kaetud lapsehoolduspuhkus (kuni lapse 3-aastaseks saamiseni) lõpeb. See on tööturu kontekstis väga pikk töökatkestus, mille tulemusel võib vanemast kujuneda tööturu riskirühm. Siinkohal on oluliseks sihtrühmaks ka need vanemad, kelle haridustee on seoses lapse saamisega katkenud ning kelle konkurentsivõime võrreldes samaealiste erialase ettevalmistusega inimestega on väiksem.

Lõike 2 kohaselt võimaldatakse toetust taotleda noortegarantii tugisüsteemi abil väljaselgitatud 16–26-aastastele abivajavatele noortele juhtumikorralduse ja toetavate tegevuste pakkumiseks, et tuua nad püsivalt tagasi tööturule või haridussüsteemi. Noortegarantii tugisüsteemi raames luuakse KOV-idele võimalus selgitada registripäringute alusel välja mitteaktiivsed noored, võtta nendega proaktiivselt ühendust ja pakkuda individuaalset tuge tööturule suundumisel või haridussüsteemi naasmisel. Nimetatud isikute väljaselgitamise eesmärgil toimub KOV-i taotluse alusel andmetöötlus, mille tulemusel moodustub sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistrisse (STAR) nimekiri potentsiaalselt abivajavatest noortest. Konkreetsest noorest teadasaamine võimaldab KOV-il noorega kontakteeruda, tema abivajaduse tuvastada ning vastavat abi pakkuda. Juhtumikorraldaja vastutab noorega kontaktivõtu ja juhtumi menetluse (nõustamine, juhtumiplaani koostamine, teenuseid saama suunamine, tegevuste täitmise jälgimine, andmetöötlus, koostöö teiste spetsialistidega juhtumikorralduse raames) eest. Tegevus võimaldab süsteemselt jõuda noorteni, kelleni muude olemasolevate noorsootöö meetodite ning tööturu- ja karjääriteenustega ei jõuta, ning

⁶ Bushway, S., Reuter, R., 1997; Uggen, C., Staff, J., Work as a Turning Point for Criminal Offenders. Corrections Management Quarterly, 2001, lk 2.

⁷ Ahven, A., Salla, J., Vahtrus, S. (2010) Retsidiivsus Eestis. Kriminaalpoliitika uuringud nr 11. Tallinn: Justiitsministeerium. Kriminaalpoliitika osakond.

pakkuda neile individuaalset tuge, et tuua noored püsivalt tagasi tööturule või haridussüsteemi. Noortegarantii tugisüsteemi raames väljaselgitatud abivajavatele noortele toetavate tegevuste pakkumisel peab projekti ühe partnerina olema kaasatud kohalik omavalitsus, mille elanikuna on teenust saav inimene rahvastikuregistri andmete põhjal registreeritud.

Määrusega täpsustatakse §-s 7 abikõlblike ja mitteabikõlblike kulude loetelu.

Abikõlblike kulude tegemisel tuleb lähtuda Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määrusest nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõblilikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord“ (edaspidi *ühendmäärus* või *ÜM*) ning käesolevas määruses sätestatust.

Abikõblilikud on kõik kulud, mis on vajalikud käesolevas määruses nimetatud tegevuste elluviimiseks, välja arvatud § 7 lõikes 30 nimetatud kulud, kusjuures paragrahvis loetletud teenuste nimekiri on indikatiivne, mitte lõplik. Paragrahvis 7 nimetatud abikõblilike kulude puhul tuleb lähtuda määruses sätestatud tingimustest. Kõik tegevustega seotud kulud peavad olema põhjendatud ning neil peab olema märkimisväärne mõju projekti tulemuste saavutamisele. Projekti mõju hinnatakse esimese hindamiskriteeriumi all. Mõju on võimalik hinnata juhul, kui on selgitatud tegevuse sisu, kestust ja selle vajalikkust lähtuvalt projekti sihtrühmast. Näiteks kui planeeritakse koolitusi või nõustamisi, siis näidatakse nende kestus ja nõustamiskordade arv ning põhjendatakse, millele toetudes on jõutud sellisele järeldusele. Kui soovitakse ellu viia tegevusi, mida varem Eestis ei ole tehtud või on tehtud väga vähesel määral, tuleb põhjendada (võimaluse korral viidata teiste riikide kogemusele), kuidas just need tegevused aitavad saavutada projekti tulemusi ja miks need on tõhusamad praegu pakutavatest teenustest.

Kui projektist rahastatud tegevuste tulemusel teenitakse abikõblikkuse perioodil ühissätete määruse artikli 65 lõike 8 kohaselt puhastulu ja see on hinnatav taotluse esitamise ajal, tuleb projekti abikõblilike kulusid puhastulu võrra korrigeerida. Kui puhastulu tekib projekti abikõblikkuse perioodil ning sellega ei arvestatud taotluse esitamise ajal, tuleb teenitud puhastulu abikõblilikest kuludest maha arvata hiljemalt tegevuste lõpetamise järel ehk projekti lõppedes viimase maksetaotluse menetlemisel.

Paragrahvi 7 lõike 4 kohaselt loetakse abikõblilikeks kulud, mis on tekkinud kõige varem kaks kuud enne taotluse esitamist RÜ-le ning kulude tekkimise perioodi loetakse abikõblikkuse perioodi alguseks. Nimetatud kuludele on sätestatud piirmäär ning need võivad moodustada kuni 5% projekti abikõblilikest kogukuludest, kuid mitte rohkem kui 2000 eurot. Varasemate programmiperioodide praktika on näidanud, et enne taotluse esitamist tehtavad kulud on pigem ettevalmistava iseloomuga (projekti taotluse koostamine, sihtrühma väljaselgitamine), mistõttu on põhjendatud nimetatud kuludele piirmäära seadmine. Määruse alusel on struktuurivahendid eelkõige ette nähtud projekti sihtrühmale teenuste osutamiseks ja nende konkurentsivõime suurendamiseks. Taotleja peab arvestama, et kui ta on teinud kulusid enne taotluse rahuldamise otsust, siis negatiivse otsuse korral neid kulusid ei hüvitata.

Paragrahvi 7 lõikes 5 kohaselt loetakse rahvusvahelist tööpraktikat pakkuvate projektide puhul abikõblilikeks kulud, mis on tekkinud kõige varem üheksa kuud enne taotluse esitamist rakendusüksusele, ning sätestatakse sel perioodil tehtavate kulude piirmäär kuni 3000 euro ulatuses. Vajadus on tingitud rahvusvahelise tööpraktika pikemast ettevalmistusperioodist. Samuti on rahvusvahelise projekti ettevalmistuskulud suuremad, sest vajalikud on rahvusvaheliste partneritega ettevalmistavad tegevused.

Paragrahvi 7 lõiked 6 ja 7. Projekti üldkulusid ja administreerimisega seotud personalikulud (edaspidi *kaudsed kulud*) on lubatud hüvitada ainult ühtse määra alusel. Vastavalt ühendmääruse § 4 punktile 7 on üldkulud abikõblilikud ainult lihtsustatud hüvitamisviiside alusel. Ühtse määra rakendamisel ei esita toetuse saaja kaudsete kuludega seotud kuludokumente, kulude tasumist tõendavaid dokumente ega kulu aluseks olevaid arvestusmetoodikaid rakendusüksusele. Samuti ei kontrollita kaudsete kulude aluseks olevaid kulusid kohapealse kontrolli ega projektiauditi käigus. Sellest tulenevalt ei pea toetuse saaja

pidama tööajatabeleid projekti administreeriva personali üle, kui nad töötavad projekti heaks osalise ajaga. Samuti ei pea toetuse saaja raamatupidamisarvestuses eristama ühtse määra alusel hüvitatud kaudsete kulude aluseks olevate kuludokumentide abikõlblikke summasid.

Projekti üldkuludeks loetakse (ÜM § 9 lg 5):

- 1) kontoritarvete ja -mööbli ostmise, rentimise, hooldamise ja remondi kulud;
- 2) sidekulud, sealhulgas interneti-, telefoni- ja postikulu;
- 3) infotehnoloogia kulud, sealhulgas tark- ja riistvara, kontoritehnika ostmise ja rentimise ning serverite, võrkude ja kontoritehnika hooldamise ja remondi kulud;
- 4) kütte, vee, elektri ja ruumide koristamise kulud;
- 5) ruumide rendikulud;
- 6) valveteenuse kulud;
- 7) maamaks;
- 8) pangakonto avamise ja haldamise kulud ning makse ülekandetasu;
- 9) riigisisese lähetuse kulu tehnilise abina toetuse andmisel.

Projekti administreerimisega seotud personalikulud on (ÜM § 9 lg 6):

- 1) raamatupidamine;
- 2) sekretäri- ja personalitöö;
- 3) juriidiline nõustamine;
- 4) vara haldamine;
- 5) infotehnoloogiline tugitegevus;
- 6) muu abistav töö.

Kaudseid kulusid hüvitatakse 15% ulatuses projekti otsestest personalikuludest.

Paragrahvi 7 lõiked 8 ja 9. Kui projekti eesmärkide saavutamiseks on vajalik liisida või rentida auto, on see lubatud väljaostukohustuseta liisingu- või rendilepingu korral. Maksimaalne abikõlblik rendi- või liisingumakse on 300 eurot (koos käibemaksuga) kalendrikuus. Siinkohal tuleb arvestada, et autoga seotud muud kulud, välja arvatud liiklus- ja kaskokindlustus ning lepingust tulenevad korralised hooldustööd, on mitteabikõlblikud (määruse § 7 lõige 30 punkt 4). Lepingust tulenevate korraliste hooldustööde all peetakse silmas töid, mis on ette nähtud garantii- ja/või tehnilises dokumentatsioonis ning mida teostatakse rendi- või liisinguandja poolt määratud hooldeasutuses lepingu kehtivusaja vältel. Nimetatud kulu võib tekkida olukorras, kus sihtrühma transportimiseks projektis ettenähtud teenuseid saama, koolitustele jms on kõige otstarbekam ja kuluefektiivsem mootorsõiduk rentida või liisida.

Isikliku sõiduauto kulude hüvitamisel tuleb lähtuda riigisisestest õigusaktides sätestatust.

Paragrahvi 7 lõigetes 10–13 sätestatakse tööpraktika tingimused. Tööpraktika eesmärk on tööandja juures praktilise töökogemuse omandamine ning tööks vajalike teadmiste ja oskuste täiendamine. Seejuures tuleb võimaluse korral tööpraktika korraldamisel võtta arvesse tööturu suurt soolist segregatsiooni ning soodustada naiste ja meeste suundumist mittetraditsioonilistele erialadele, seda eriti piirkondades, kus on rohkem töökohti valdkondades, kus varem on enamasti töötanud ühe sugupoole esindajad (sotsiaaltöö, jaekaubandus jt).

Tööpraktika võib toimuda ka kolmel päeval nädalas olenevalt töö iseloomust või tööandja võimalusest. Selleks, et kõigile tööpraktikal osalejatele oleks tagatud määruses ettenähtud tööpraktika sooritamise aeg, sätestatakse kestus praktikapäevades. Määruses lubatud kuni 42 praktikapäeva arvestuse aluseks on võetud kalendaarse tööajafondi arvestus, kust nähtub, et keskmine tööpäevade arv kuus on 21 päeva. Tööpraktika peab olema toimunud kolme järjestikuse kuu jooksul. Tööpraktikal osaleja juhendamise eest makstakse juhendamistasu. Juhendamistasu maksmise määrad on seotud konkreetse tööandjaga. Kui näiteks 42 praktikapäeva jooksul toimub tööpraktika kahe erineva tööandja juures ajalises vahekorras 10:32, siis esimesele tööandjale makstakse 100% juhendamistasu määrast 10 päeva eest ja teisele tööandjale 100% juhendamistasu määrast 21 päeva eest ning 75% 11 päeva eest.

Juhendamistasu päevamäär on kaheksakordne töölepingu seaduse § 29 lõike 5 alusel kehtestatud töötasu alammäär tunnis. Avatud taotlusvoorus järgitakse päevamäära maksmisel tööturuteenuste ja -toetuste seaduse § 15 lõikes 6 sätestatud tingimusi. Ühel juhendajal võib olla kuni neli juhendatavat. Juhendatavate piirmäär on kehtestatud sarnaselt töötukassa pakutava tööpraktika tingimustega. Kui inimesel puudub tööpraktikal osalemise ajal kehtiv kindlustus ravikindlustuse seaduse alusel, siis on abikõlblik vabatahtliku ravikindlustuse kulu tööpraktikal osalemise perioodil. Vabatahtlik ravikindlustus on mõeldud inimestele, kellel puudub kehtiv haigekassa ravikindlustus. Lühiajalist ravikindlustuslepingut (tööpraktika võib kesta kuni 42 päeva kolme järjestikuse kuu jooksul) on võimalik sõlmida eraõiguslike kindlustusseltside kaudu. Ravikindlustuslepingu sõlmib toetuse saaja. Siinkohal tuleb arvestada, et abikõlblikud on ainult otseselt tööpraktika käigus tekkinud traumade ravikulud, mis tähendab, et leping tuleb sõlmida nimetatud tingimust silmas pidades (kindlustus piiratud ravikuludele). Ühtlasi sätestatakse, et vabatahtliku tervisekindlustuse kulu on abikõlblik rahvusvahelise tööpraktika perioodi jooksul.

Paragrahvi 7 lõigetes 13 ja 18 sätestatakse rahvusvahelise tööpraktika pakkumise abikõlblikkuse tingimused ja kulud. Teiste EL-i riikide varasemast heast praktikast⁸ tingitult on abikõlblikud terve projektsükli raames tehtavad kulud alates projekti ettevalmistamisest kuni tööpraktika lõpuni. Tegevused hõlmavad nii projekti sihtrühma ettevalmistamist kui ka lähetuse, tugiisiku- ja lapsehoiuteenusega seotud kulusid. Tugiisiku välisriigis viibimise kulud on abikõlblikud maksimaalselt 30 päeva jooksul lähetuse algusest. Piirangu aluseks on rahvusvaheline hea kogemus samalaadse tegevuse elluviimisel, kus antud perioodi on peetud sihtrühma kohanemise toetamisel optimaalseks. Välisriigis lapsehoiuteenuse osutamisel ei kohaldu sotsiaalhoolekande seaduse tähenduses kehtestatud vastava kvalifikatsiooni ja tegevusloa omamise piirang. Projekti sihtrühma lähetuses viibimise päevaraha on abikõlblik vastavalt Vabariigi Valitsuse 25. juuni 2009. a määruse nr 110 „Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alammäär, maksmise tingimused ja kord“ § 7 lõikes 3 sätestatud piirmääradele, milleks on 50 eurot välislähetuse esimese 15 päeva kohta, kuid kõige rohkem 15 päeva kohta kalendrikuus, ja 32 eurot iga järgneva päeva kohta. Vastuvõtva organisatsiooni teenuse osutamise kulu seoses lähetatu vastuvõtmisega hüvitatakse vastavalt lähetatute arvule arve alusel. Ühe lähetatu kohta on päevamääraks 25 eurot, mis tõuseb 10% võrra iga järgneva lähetatu lisandumisega.

Näide

Kolm inimest lähetatakse rahvusvahelisele tööpraktikale 40 päevaks. Esimese lähetatu puhul hüvitatakse vastuvõtvale organisatsioonile vastuvõtmisega seotud teenuse osutamine lähetuses olevate päevade arvu ja päevamäära korrutisena: $40 \times 25 \text{ €} = 1000 \text{ €}$. Iga järgneva lähetatu puhul tõuseb päevamäär 10% võrra, seega teise lähetatu puhul: $40 \times (25 \text{ €} \times 1,1) = 1100 \text{ €}$ ning kolmanda lähetatu puhul: $40 \times (25 \text{ €} \times 1,2) = 1200 \text{ €}$. Kogu hüvitatav summa käesoleva näite alusel: $1000 \text{ €} + 1100 \text{ €} + 1200 \text{ €} = 3300 \text{ €}$. Vastuvõttev organisatsioon esitab toetuse saajale selle kulu kohta arve.

Paragrahvi 7 lõikes 14 sätestatakse tööklubi tegevuse tingimused. Kui projektis pakutakse tööklubi tegevust, peab see kestma vähemalt 20 tundi kuni kolme järjestikuse kuu jooksul. Tööklubi tegevuste tulemuslikkuse seisukohast on oluline, et tegevused toimuksid regulaarselt. Tööklubi toimumine vähemalt 20-tunnises mahus võimaldab tagada tööklubi sisutegevused sihtrühmale minimaalselt vajalikus mahus. Tööklubi eesmärk on valmistada teenuse saajat ette tööeluks. Selleks täiendatakse tema tööotsingulaseid oskusi, antakse infot tööturu olukorrast ja töövõimalustest. Kuna noortel ja pikaajalistel töötutel võivad puududa oskused tööotsingute alustamiseks, annab teenus teadmised tööturust ja töövõimalustest, täites nii vajakajäämised informatsiooni saamise ja praktiliste oskuste omandamise vahel. Tööklubi tegevused võivad olla näiteks tööle kandideerimiseks vajalike dokumentide, nagu CV ja motivatsioonikirja koostamine, tööintervjuul käitumise kohta juhiste andmine, tööandjatega kohtumine, ettevõtete külastamine jne. Muu hulgas võiksid teenuse osutajad tutvustada naistele ja meestele mittetraditsioonilisi töövalikuid ning kutsuda esinema inimesi, kes sellised

⁸ IdA - Integration through Exchange (http://www.ida.de/ida/EN/Home/home_node.html)

valikud on teinud. Täiendavalt on oluline tööklubi käigus inimeste sotsiaalsete oskuste, nagu suhtlemis-, eneseväljendamise- ja enesekehtestamisoskuse, konfliktide lahendamise oskuse jms arendamine. Siinkohal on soovitatav siduda teoreetilised loengud praktiliste tegevustega. Näiteks võib rollimängu korras harjutada töövestlusel või töökohal käitumist. Selleks, et grupis tekiks hea sünergia, kus grupi liikmed toetavad, usaldavad ja julgustavad üksteist ning vahetavad kogemusi, on vajaduse korral üksteisele mentoriteks, on ühe tööklubi optimaalne soovitatav grupi suurus 6–14 inimest. Suurem grupp võib killustuda ning see ei aita kaasa grupisisesele usaldusliku õhkkonna tekkele. Liiga kitsas osalejate ring aga piirab kogemuste ja teadmiste vahetamise võimalusi.

Paragrahvi 7 lõige 15 sätestab, kui projekti raames pakutakse lapsehoiuteenust, on kulu abikõlblik juhul, kui teenust osutab vastavat kvalifikatsiooni ja tegevusluba omav isik. Nõuded lapsehoiuteenusele on sätestatud sotsiaalhoolekande seaduses. Välisriigis lapsehoiuteenuse kasutamisel mainitud tegevusloa piirang ei kohaldu. Lapsehoiuteenuse all ei ole mõeldud lapse paigutamist koolieelsesse lasteasutusse. Lapsehoiuteenus on abikõlblik ainult juhul, kui vanem osaleb projekti tegevustes ning tal ei ole selleks ajaks võimalik last kellegi hoolde jätta. Teenuse pakkumine ajal, mil vanem ei ole projekti tegevustega hõivatud, on mitteabikõlblik.

Paragrahvi 7 lõikes 16 sätestatakse nõuded nõustajatele, kes pakuvad psühholoogilist, võla- ja karjäärinõustamist. Samuti on kirjeldatud tingimused, millele peavad vastama õpiabiõpetaja, sotsiaalpedagoog ja tugiisik.

Paragrahvi 7 lõiked 17 ja 22. Kui projektis soovitakse teha rahvusvahelist koostööd (v.a pakkuda rahvusvahelist tööpraktikat), on need tegevused lubatud ainult Euroopa Liidu liikmesriikides ning tegevuskulud ei tohi moodustada rohkem kui 10% projekti abikõlblikest kogukuludest. Abikõlblikud on välisekspertide kaasamise kulud (lektoritasu, sõidu- ja majutuskulud), teabeüritustel, näiteks konverentsidel, seminaridel või koolitustel osalemise kulud (sõidu- ja majutuskulud, osalemistasud) ja teabeürituste korraldamise kulud Eestis (välislektorite tasud, sõidu- ja majutuskulud).

Paragrahvi 7 lõigetes 19 ja 20 sätestatakse tasemeõppes osalemise toetamise tingimused ja abikõlblikud kulud. Tegevuse raames on abikõlblik vähemalt kuus kuud töötanud inimese tugiisiku ja õpiabiõpetaja palgakulu ning sihtrühma psühholoogiline ja sotsiaalpedagoogiline nõustamine. Toetuse eesmärk on vähendada sihtrühma õpingute katkestamist ja soodustada õpingute lõpetamist nominaalajal.

Paragrahvi 7 lõikes 21 sätestatakse mentorteenuse pakkumise abikõlblikkuse tingimused ja tasu piirmäärad. Mentor võib projekti raames olla ühtlasi tööpraktika juhendaja, kuid sel juhul ei tohi isikul olla mõlema tegevuse peale kokku rohkem kui neli juhendatavat. Mentorteenust saab osutada vaid individuaalselt, st mentorteenuse osutamine grupinõustamise vormis ei ole lubatud.

Paragrahvi 7 lõikes 23 sätestatud koostöökokkulepe rahvusvahelise koostöö tegemisel peab minimaalselt sisaldama leppe jõustumisaega, kestust, koostöö sisu ja osapoolte kohustusi.

Paragrahvi 7 lõiked 24–26 näevad ette projekti sihtrühmale stipendiumi ning sõidu- ja majutustoetuse maksmise. Stipendiumi on õigus saada koolitusel ja tööpraktikal osalemise ajal, välja arvatud juhul, kui inimene on asunud tööle. Sihtrühmal on õigus stipendiumile tööturuteenuste ja -toetuste seaduses sätestatud määras üksnes Eesti-sisesel tööpraktikal osalemise ajal. Sõidu- ja majutustoetust on õigus saada kõigil teenusesaajatel, välja arvatud juhul, kui elu- ja teenusekoha vahemaa on lühem kui 500 meetrit või inimene on asunud teenuse saamise ajal tööle või kui on tagatud tasuta transport. Elukohta mõiste sisustamisel tuleb lähtuda tsiviilseadustiku üldosa seaduse (edaspidi *TsÜS*) §-st 14. *TsÜS* § 14 lõikes 1 on sätestatud, et isiku elukoht on koht, kus isik alaliselt või peamiselt elab. Alalisuse all mõistetakse kohta, kus isik alaliselt viibib ja millega isik on kõige enam seotud. Nii stipendium kui ka sõidu- ja majutustoetus on ettenähtud inimestele, kellel puuduvad tõised sissetulekud. Kuna sõidu- ja majutustoetust makstakse ühikuhinna alusel, siis neid kulusid kuludokumentide

alusel ei hüvitata. Inimene valib ise, kas ta soovib teenusekohta sõita iga päev või valib ööbimise. Stipendiumi ning sõidu- ja majutustoetust makstakse samadel alustel, mis töötukassas registreeritud töötutele sarnaste teenuste saamisel ja mida rahastatakse töötukassa eelarvest.

Paragrahvi 7 lõike 27 kohaselt, kui projekti raames täiendatakse olemasolevat kodulehte, võivad need kulud kokku moodustada kuni 1000 eurot. Kodulehe täiendamisega seotud kulud on abikõlblikud juhul, kui need on otseselt vajalikud projekti eesmärkide saavutamiseks. Näiteks ei saa otseseks kuluks lugeda lehekülje struktuuri muutmist või uuendamist. Samuti tuleb projekti tarbeks uute lahenduste loomisel esmalt uurida, kas selleks on olemas vabataarkvara.

Paragrahvi 7 lõige 30 sätestab, et mitteabikõlblike kulude puhul tuleb lähtuda nii ühendmääruse §-st 4 kui ka käesolevast määrusest. Tööturuteenuseid, mida käesoleva määruse alusel antavast toetusest ei toetata, on võimalik saada töötukassa vahendusel. Seoses töövõimereformi elluviimisega on töötukassale eraldatud ESF-i toetust, et osutada teenuseid vähenenud töövõimega inimestele, sh puudega inimestele (toetuse andmise tingimused „Tööturuteenuste osutamine töövõimereformi sihtrühmale”). Teenus, mis on suunatud puudega inimestele, on muu hulgas tööruumide ja -vahendite kohandamine (tööandja investeeringute hüvitamine). Samuti ei ole lubatud tasuta alkoholi-, narko- või muu sõltuvuse raviteenuse eest. Näiteks alkoholisõltuvuse teenust osutab Tervise Arengu Instituut toetuse andmise tingimuste „Kainem ja tervem Eesti“ raames.

Määruse §-s 8 sätestatakse abikõlblikkuse periood. Sisuliselt on projekti abikõlblikkuse periood rahastamisotsuses sätestatud ajaperiood. Abikõlblikkuse alguskuupäev võib olla kaks kuud varasem, kui taotluse esitamine rakendusüksusele. Rahvusvahelist tööpraktikat pakkuvate projektide puhul võib abikõlblikkuse alguskuupäev olla kuni üheksa kuud enne taotluse esitamisest rakendusüksusele. Projekti tegevustega peab alustama hiljemalt kuue kuu jooksul taotluse esitamisest rakendusüksusele. Projekti maksimaalne kestus võib olla kuni 24 kuud ja määruse § 6 lõike 1 punkti 4 tegevuste abikõlblikkuse periood kuni 48 kuud. Viimati nimetatud eesmärk on tagada tasemeõppe omandamist toetavate tegevuste pakkumine terve nominaalse õppeperioodi jooksul.

Määruse § 9 alusel kehtestatakse toetuse maksimaalseks määraks 85% abikõlblike kulude maksumusest. Lõike 1 alusel antakse toetust projektile, mille taotletava toetuse summa on vähemalt 50 100 eurot. Maksimaalselt antakse toetust ühele projektile 400 000 eurot. Piirsummade osas jätkatakse sarnaselt perioodile 2007–2013, mida toetab samuti TÜ RAKE hindamine⁹, kus toodi välja, et projektide rahastamise maht oli üldiselt piisav projekti eesmärkide saavutamiseks.

Määruse 3. peatükis sätestatakse nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele.

Määruse § 10 alusel võivad taotlejateks olla kõik juriidilised isikud, valitsusasutused ning nende hallatavad riigiasutused, välja arvatud valitsusasutus või selle hallatav riigiasutus, mis on saanud toetust prioriteetse suuna „Tööturule juurdepääsu parandamine ja tööturult väljalangemise ennetamine“ raames ministri käskkirja alusel, ning kohaliku omavalitsuse üksused.

Paragrahvi 10 lõike 2 alusel peavad taotleja ja partner vastama Vabariigi Valitsuse 21. augusti 2014. a määruse nr 133 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse taotlemise ja taotluste menetlemise nõuded ja tingimused toetuse andmise tingimuste määruse kehtestamiseks“ (edaspidi *taotluste menetlemise määrus*) § 2 punktidele 1, 2 ja 5. Taotluste menetlemise määruse punkti 1 kohaselt ei anta toetust projektile, kui taotlejal või partneril on varasema projekti raames finantskorrektsiooni otsuse kohaselt tagasimaksmisele kuuluv toetus tagasi maksmata. Siinkohal peetakse silmas eelkõige olukorda, kus toetuse tagasimaksmiseks

⁹ https://skytte.ut.ee/sites/default/files/ec/at_hindamine_raport_05_12_14.pdf

ettenähtud tähtaeg on möödunud, sealhulgas ajatamisgraafiku alusel, kuid toetust ei ole ettenähtud mahus tähtaja jooksul tagasi makstud. Nõude mõte ei ole kohustada tagasimaksmisele kuuluvat toetust tagasi maksuma enne tagasimakse tähtaega, vaid sellega ajendatakse tagasimaksmisele kuuluvat toetust maksuma tagasi tähtajaks. Finantskorrektsiooni otsuse kohase tagasinõude olemasolu ja tagasimaksete teostamist saab kontrollida struktuuritoetuse registrist. Punktis 2 nimetatud kehtiva karistuse puudumise kinnitab taotleja (käesoleva määruse lisa 1 vorm A) ning RÜ-I on õigus nõude kontrollimiseks teha järelepärimine karistusregistrisse. Isik loetakse karistatuks või tal on kehtiv karistus kuni karistusregistri seaduse alusel karistusandmete kustutamiseni ja arhiivi kandmiseni. Taotlejal ega partneril või nende seaduslikul esindajal ei tohi olla määratud kehtivat karistust karistusseadustiku § 209 (kelmus), § 210 (soodustuskelmus), § 260¹ (Eestis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamine), § 372 (tegevusloata ja keelatud majandustegevus), § 373 (ärikeelu ja teataval erialal ning ametikohal töötamise keelu rikkumine), § 379 (audiitor- ja erikontrolli tulemuste esitamata jätmine ja ebaõige esitamine) ja § 384 (maksejõuetuse põhjustamine) alusel. Punkti 5 kohaselt peab toetuse taotlejal ja partneril olema projektis omafinantseeringu ja mitteabikõlblike kulude tasumise suutlikkus, mida hinnatakse vastavalt taotluste menetlemise määruse §-s 3 sätestatud korrale. Nimetatud paragrahvis sätestatud taotleja finantssuutlikkuse hindamiseks kehtestatud näitajad on objektiivselt kontrollitavad. Kui objektiivsed näitajad on täidetud, siis on omafinantseeringu ja mitteabikõlblike kulude tasumise suutlikkus olemas ning eeldatakse, et toetuse saaja ja partner on võimelised projekti ellu viima. Reaalne omafinantseeringu tasumise suutlikkus selgub maksetaotluse menetlemisel, sest toetus makstakse välja abikõlblike kulude katteks ja ettemakse korras saadud toetus loetakse abikõlblike kulude katteks kasutatuks, kui makse aluseks olevad abikõlblikud kulud on toetuse saajal tasutud.

Määruse §-ga 11 kohaldatakse taotlejale struktuuritoetuse seaduse § 21 lõike 2 punktides 1, 2, 4 ja 5 sätestatud kohustusi. Nii on taotleja kohustatud:

- 1) tõendama, et taotluses esitatud teave vastab toetuse andmise tingimuste määrides sätestatud nõuetele ja tingimustele;
- 2) esitama rakendusüksuse nõudmisel lisateavet rakendusüksuse määratud tähtaja jooksul;
- 3) võimaldama ja osutama igakülgset abi taotluses esitatud teabe kontrollimiseks tema, partneri või kavandatava tegevuse kohas;
- 4) teavitama viivitamata taotluses esitatud andmetes toimunud muudatusest või ilmnenu asjaolust, mis võib mõjutada taotluse kohta otsuse tegemist.

Eelkõige peab taotleja ise tõendama, et tema ja kaasatud partner või partnerid vastavad käesoleva määrides nõutud tingimustele. Taotluses on oluline kirjeldada projektiga seonduvat võimalikult selgelt ja täpselt. Samuti tuleb taotlejal rakendusüksuse nõudmisel anda täiendavat teavet, sest taotluse menetleja peab veenduma, et taotleja ja taotluses esitatud teave vastavad toetuse andmise tingimustele. Taotleja peab võimaldama taotluse menetlejal kontrollida taotluses nimetatud asjaolusid ka taotleja või partneri juures või kavandatava tegevuse rakendamise asukohas. Kui pärast taotluse esitamist taotluses esitatud andmed muutuvad või ilmnevad uued asjaolud, mis võivad mõjutada taotluse kohta otsuse tegemist, peab taotleja sellest taotluse menetlejat esimesel võimalusel teavitama.

Määruse §-s 12 sätestatakse taotlusele esitatavad nõuded. Taotlus peab vastama käesolevas määrides ja taotluste menetlemise määruse § 4 lõikes 1 sätestatule, välja arvatud punkt 12, milles nimetatud nõue ei kohaldu ESF-i projektidele. Toetatavate tegevuste asukoht peab olema Eesti, välja arvatud teabeüritustel osalemine ja määruse § 7 lõike 17 punktis 2 ja lõikes 18 nimetatud kuludega seotud tegevused, mis võivad toimuda Euroopa liidu liikmesriikides. Samuti on seatud nõudeks, et projekti tegevuste tulemusena on kavandatud rakendamise määraks vähemalt 30% sihtrühmast. Samuti sätestatakse, et partneri(te) kaasamisel on vajalik partneri kinnituskiri ning juhul, kui ellu viiakse määruse § 6 lõikes 2 nimetatud tegevust ja kui taotlejaks pole kohalik omavalitsus, on vajalik taotleja kinnitus, et partnerina on kaasatud kohaliku omavalitsuse üksus.

Sarnaselt ministri käskkirjaga kinnitatud toetuse andmise tingimustega peavad avatud taotlusvoorude projektid panustama rakenduskava väljund- ja tulemusnäitajate saavutamisse. Kui taotleja on projektile või projekti osadele tegevustele taotlenud toetust samal ajal mitmest meetmest või muudest riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest, peab taotleja esitama sellekohase teabe. Nimetatud säte sisaldab sama kulu topeltrahastamise keelu põhimõtet, mis tuleneb ühissätete määruse artikli 65 lõikest 11, mille kohaselt võib projekt saada toetust ühest või enamast ühissätete määruses nimetatud fondist või ühest või enamast ühissätete määruses nimetatud programmist ja muudest ELi vahenditest tingimisel, et kulu, mis esitatakse maksetaotluses toetuse saamiseks ühest fondist, ei saa toetust mõnelt teiselt fondilt või muult ELi vahendilt või riigieelarvest ega samalt fondilt teise programmi raames.

Määruse 4. peatükis sätestatakse toetuse taotlemise kord.

Määruse §-s 13 sätestatakse tingimused taotlusvooru avamisele. Rakendusasutus esitab rakendusüksusele lisaks taotlusvooru ajakavale ja eelarvele ka projektitaotlusel ja seirearuande vormil kajastatavad andmed. Kuna taotluste esitamine ja seirearuannete esitamine toimub ainult struktuuritoetuse e-keskkonnas, puudub vajadus eraldi lisadena kinnitatavate vormide järele.

Määruse §-s 14 sätestatakse taotlemise tähtaeg ja nõuded taotluse esitamise viisile. Taotlus esitatakse määruse struktuuritoetuse e-keskkonna vahendusel digitaalselt allkirjastatuna esindusõigusliku isiku poolt.

Määruse 5. peatükis sätestatakse taotluste menetlemise kord, mis hõlmab taotluste menetlemist; taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamist; taotluste hindamist, valikukriteeriume ja valiku korda; taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise tingimusi ja korda; taotluse osalist rahuldamist.

Määruse §-s 15 sätestatakse nõuded taotluse menetlemisele. Kui voorulise taotlemise korral ei esitata taotlust tähtajaks, siis tähtaja ennistamist taotluse suhtes ei võimaldata. Seega ei võeta taotluse tähtpäevaks esitamata jätmise korral taotlust menetlusse, arvestades toetuse taotluse menetlusetappe, taotleja ja taotlusele nõuetele vastavuse kontrolli. Rakendusüksus esitab taotluse vastu võtmata jätmise otsuse viie tööpäeva jooksul alates taotluse esitamisest. Taotluste menetlemise tähtaeg on üldjuhul kuni 60 tööpäeva RÜ-le taotluse esitamisest tähtpäevast ja jooksva taotlemise korral kuni 60 tööpäeva RÜ-le taotluse esitamisest. Kui vastavuse kontrollimisel selgub, et taotluses esitatud teave ei ole siiski piisav või mõni nõue ei ole täidetud, antakse taotlejale võimalus puuduse kõrvaldamiseks, sh lisateabe esitamiseks. Puuduste likvideerimiseks on aega kuni kümme tööpäeva, mille võrra pikeneb taotluse menetlemise tähtaeg. Kui taotleja kõrvaldab puuduse ettenähtud tähtaja jooksul, loetakse nõue täidetuks. Kui puuduste kõrvaldamise raames esitatud lisateave ei anna ikkagi alust lugeda nõue täidetuks, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Määruse §-s 16 on nimetatud taotleja, partneri, taotluse ja projekti nõuetele vastavaks tunnistamise tingimused. Rakendusüksus kontrollib taotleja ja taotluse vastavust esitatud nõuetele voorulise taotlemise korral 30 tööpäeva jooksul taotlusvooruväljakuulutamise teates sätestatud tähtajast ja jooksva taotlemise korral 30 tööpäeva jooksul taotluse esitamisest RÜ-le. Taotlust ei tunnistata nõuetele vastavaks, kui taotlus ei vasta käesoleva määruse §-s 12 sätestatud nõuetele või ei ole taotluses esinevaid puudusi määratud tähtaja jooksul kõrvaldatud või taotleja ei võimalda kohapealse kontrolli raames tuvastada taotluses esitatud andmete õigsust.

Määruse §-s 17 nähakse ette projektide hindamise ja valiku kord ning valikukriteeriumid. Taotluste hindamist korraldab RÜ. Esialgu hindavad nõuetele vastavaid taotlusi erapooletud, sõltumatud ja usaldusväärsed eksperdid hindamislehe alusel vastavalt rakendusasutuse kehtestatud hindamiskriteeriumitele. Ekspertdina ei kvalifitseeru isik, kes on süüdi mõistetud ametialases süüteo või karistusseadustiku § 209 (kelmus), § 210 (soodustuskelmus), § 211 (investeerimiskelmus), § 212 (kindlustuskelmus), § 217² (usalduse kuritarvitamine) või § 280

(valeandmete esitamine) alusel ning karistus on kehtiv. Iga taotlust hindavad kaks eksperti, kes annavad hinded konsensuslikult. Kui eksperdid ei jõua konsensusele, kaasatakse kolmas ekspert. Nende taotluste kohta, mis on ekspertide konsensusliku hindamise tulemusel saanud vähem kui 22 punkti, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Voorulise taotlemise korral koostab RÜ ekspertide hindamistulemuste alusel arvutatud koondhinde põhjal taotluste lõpliku paremusjärjestuse. Esimesel kohal on kõrgeima koondhinde saanud taotlus. Kui taotluste maht on suurem kui taotlusvooru eelarve vabade vahendite jääk, eelistatakse võrdse koondhindega taotluste korral taotlust, mille maakonna töötuse määr või maakondade keskmine töötuse määr on kõrgeim. Töötuse määra arvestamise aluseks on Eesti Statistikaameti avaldatud Eesti tööjõu-uuringu¹⁰ ühe aasta andmed taotluse esitamisele eelneva aasta seisuga. Kui nimetatud kriteerium on võrdne, eelistatakse taotlust, mille hindamiskriteeriumi „Projekti tegevuste mõju meetme eesmärkide saavutamisele“ on kõrgem. Kui ka nimetatud kriteerium on võrdne, eelistatakse taotlust, mis on ajaliselt varem esitatud.

Jooksva taotlemise korral ei moodustata paremusjärjestust. Kui taotluse maht on suurem kui meetme taotlusvooru eelarve vabade vahendite jääk, eelistatakse võrdse koondhindega taotluste korral taotlust, mille maakonna või maakondade töötuse määr oli kõrgem. Kui nimetatud kriteerium on võrdne, eelistatakse taotlust, mille hindamiskriteeriumi „Projekti tegevuste mõju meetme eesmärkide saavutamisele“ on kõrgem. Kui ka nimetatud kriteerium on võrdne, eelistatakse taotlust, mis on ajaliselt varem esitatud.

Määruse §-s 18 selgitatakse taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise tingimusi ja korda. Toetuse saaja õigusi ja kohustusi täpsustatakse taotluse rahuldamise otsuses (TRO). Lisaks taotluse menetlemise määruse § 8 lõikes 4 sätestatule tuleb otsuses sätestada puhastuluga seotud andmete esitamise kord ning projektis osalejate andmete kogumise kord.

Kui projekti tegevuste tulemusel teenitakse abikõlblikkuse perioodil tulu, mida ei ole hinnatud taotluse esitamise ajal, tuleb projekti abikõlblikke kulusid korrigeerida abikõlblikkuse perioodi jooksul teenitud puhastulu võrra hiljemalt projekti lõppmakse esitamisel. Projekti abikõlblikke kulusid vähendatakse teenitud puhastulu summa osa võrra, mis vastab abikõlblike kulude proportsioonile projekti kogukuludest. TRO-s täpsustatakse, mis andmeid, mis viisil ja vormis ning mis ajaks peab toetuse saaja rakendusüksusele esitama.

Näide puhastulu arvestamisest

Projekti tegelik abikõlblik kulu	120
Toetus (toetuse määr 80%)	$120 * 80\% = 96$
Projektist saadavad/saadud laekumised	30
Finantseerimisvajaku määr (%)	$(120 - 30) / 120 = 0,75$ ehk 75%
Projekti vähendatud abikõlblik kulu	$120 * 75\% = 90$
Vähendatud toetuse summa	$90 * 80\% = 72$
Toetuse andmise otsuses või viimase maksetaotlusega mahaarvatav toetus	$96 - 72 = \mathbf{24}$

Vastavalt STS § 24 lõikele 7 peab toetuse saaja korraldama osalejate andmekorje. Andmekorje nõuded on sätestatud Euroopa Komisjoni juhendites (2014–2020 programmiperioodi Euroopa ühtekuuluvuspoliitika seire ja hindamise Euroopa Sotsiaalfondi juhendmaterjal¹¹ ning 2014–2020 programmiperioodi Euroopa ühtekuuluvuspoliitika seire ja hindamise Euroopa Sotsiaalfond juhise lisa D¹² – andmete kogumise ja valideerimise praktiline

¹⁰ <https://www.stat.ee/toojou-uuring>

¹¹ Kätesaadav aadressil: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7884&langId=en>

¹² Kätesaadav aadressil :

<http://ec.europa.eu/sfc/en/system/files/ged/Annex%20D%20E2%80%9320Practical%20guidance%20on%20data%20collection%20and%20validation.pdf>

juh) ning täpsem töökorraldus korraldusasutuse juhendis „Euroopa Sotsiaalfondi tegevustes osalejate andmekorje juhend perioodi 2014–2020 struktuuritoetusi rakendavatele asutustele“. Euroopa Komisjoni andmekorje nõuete täitmiseks kogub toetuse saaja osalejatelt, kellele andmekorje kohustus kohaldub, isikuandmed ulatuses, mis on vajalik registritest andmekorje teostamiseks (isikukood) ning mis ei ole olemasolevatest registritest ammendavalt kättesaadavad vastavalt korraldusasutuse juhendile. Osalejate andmeid kogutakse lisa 2 vormi A või vormi B alusel, mis tuleb esitada RÜ-le kvartali lõpu seisuga kvartalile järgneva teise nädala lõpuks või vastavalt TRO-s sätestatule.

Lõikes 4 sätestatakse, et TRO lahutamatuks osaks on käesoleva määruse § 8 lõike 6 kohane toetuse taotlus ja ühtlasi selles sisalduv teave. Taotluse menetlemisel võib taotlejalt olla küsitud täpsustusi eraldiseisva selgitusena või palutud esialgset taotlust korrigeerida – igal juhul on TRO aluseks taotlus, sh täpsustatud sõnastuses.

Lõike 5 alusel jäetakse taotlus rahuldamata taotluste menetlemise määruse § 8 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel. Paragrahvi 8 lõikes 2 nähakse ette rahuldamata jätmise otsuse tegemise üldised alused. Taotlus jäetakse rahuldamata juhul, kui:

- 1) taotleja, partner või taotlus ei vasta kas või ühele §-des 10 ja 12 nimetatud nõudele;
- 2) taotleja või partner mõjutab pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil taotluse menetlemist;
- 3) taotleja ei võimalda teha enda ja partneri juures või kavandatavate tegevuste elluviimise asukohas struktuuritoetuse seaduse § 21 lõike 7 tähenduses taotluse nõuetele vastavuse kontrolli;
- 4) hindamistulemuse põhjal ei ületata lävendit või ei vastata sellele;
- 5) taotluste rahastamise eelarve mahu tõttu ei ole võimalik projekti toetada;
- 6) taotleja ei ole nõus § 19 kohase taotluse osalise rahuldamise ettepanekuga toetuse vähendamise või projektis kavandatud toetatavate tegevuste muutmise kohta;
- 7) taotleja või partner on võtnud tööle Eestis seadusliku aluseta viibiva isiku, kellel puudub õiguslik alus Eestis töötamiseks; sel juhul ei rahuldata tema taotlusi viie aasta jooksul ebaseadusliku töötamise avastamisest arvates.

Punktiga 7 tagatakse liikmesriigi kohustus, mis tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/52/EÜ, millega sätestatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike tööandjatele kohaldatavate karistuste ja meetmete miinimumnõuded (ELTL L 168, 30.06.2009, lk 24–32), artikli 7 lõike 1 punktist a, mille kohaselt ei tohi anda toetust viie aasta jooksul ebaseadusliku töötamise avastamisest. Sätet kohaldatakse, kui taotlejat või tema projekti partnerit on karistatud karistusseadustiku § 260¹ (Eestis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamine) alusel ja vastav karistus on kehtivana karistusregistris. Taotleja peab kinnitama, et temal ja projekti partneril puudub kehtiv karistus. Taotluse rahuldamata jätmise otsuse tegemiseks piisab sellest, kui täitmata on kas või üks taotluse menetlemise määruse §-s 2 või §-s 3 loetletud nõuetest. Samuti ei vasta taotlus nõuetele, kui on tuvastatud teadlikult valeandmete esitamine või taotleja või partner on ähvarduse või muul õigusvastasel moel mõjutanud taotluse menetlemist. Sellisel juhul jäetakse toetuse taotlus rahuldamata koostöös STS § 22 lõike 3 punktiga 2 ning seeläbi tagatakse EL-i pettuste vastase poliitika rakendamine¹³. Kui nõuetele vastamist soovitakse kontrollida toetuse taotleja või partneri juures või kavandatava tegevuse tegemise kohas, kuid taotleja või partner ei võimalda sellist kontrolli teha, siis loetakse, et taotlus ei vasta nõudele, mille kontrollimiseks kohapealset kontrolli taheti teha. Põhjendatud juhtudel oma uurimiskohustuse täitmiseks annab taotluse menetleja täiendava võimaluse kontrolli toimumiseks. Kuna tegemist on soodustava haldusega, on eelkõige taotlejal kohustus tõendada, et talle seatud nõuded on täidetud.

¹³ Nõukogu määruse (EÜ, Euratom) nr 2988/95, 18. detsember 1995, Euroopa ühenduste finantshuvide kaitse kohta, artikli 1 lõike 2 kohaselt tähendab eeskirjade eiramine ühenduse õiguse mis tahes sätte rikkumist ettevõtja tegevuse või tegevusetuse kaudu, mis kahjustab või kahjustaks ühenduste üldelarvet või nende juhitavaid eelarveid kas otse ühenduste nimel kogutud omavahenditest laekunud tulu vähenemise või kaotamise või põhjendamatu kuluartikli tõttu.

Taotluse rahuldamise otsus tehakse ka juhul, kui selgub, et projekti eesmärgid on saavutatavad ilma toetuseta (lõike 6) või kui taotluse rahaline maht ületab meetme taotluste rahastamise eelarve vaba jäägi (lõike 7) või mida ei ole võimalik vastavalt käesoleva määruse §-le 19 osaliselt rahuldada.

Taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsus edastatakse taotlejale elektrooniliselt struktuuritoetuste e-keskkonna kaudu kuue tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmisest arvates.

Määruse §-s 19 nähakse ette tingimused taotluse osaliseks rahuldamiseks. Lõike 1 kontekstis tähendab taotluse osaline rahuldamine, et mõnda algse taotluse põhiesemeks olevat asjaolu, näiteks toetuse summat, projekti tegevusi ja tulemusi, ei toetata algses taotluses nimetatud ulatuses või kujul. Osaline TRO tehakse taotlejaga eelnevalt kooskõlastatult ning selles fikseeritakse, millises ulatuses taotlus rahuldatakse. Muutmissetpanek on põhjendatud näiteks juhul, kui projekti tegevused pole taotletavas mahus sobivad, vajalikud või piisavalt tõhusad ning kui taotluses nimetatud asjaolu muutmise tulemusel on projekti mõju meetme või selle tegevuse tulemusse põhjendatum. Selline ettepanek võib tugineda ekspertide konsensuslikule arvamusele. Muutmissetpanek võib olla ajendatud ka asjaolust, et taotluste rahuldamiseks kavandatud eelarve ei võimalda taotletud toetuse summat täielikult katta. Lõike 2 alusel pakutakse taotlejale võimalust kaaluda, kas ta on nõus ka väiksema toetussummaga projekti ellu viima või vajaduse korral projekti muutma. Muudatusettepaneku tegemisel on RÜ-l kohustus taotleja ära kuulata. Kui taotleja ei ole nõus projekti muutma ehk kokkulepet ei saavutata, jäetakse taotlus rahuldamata.

Määruse 6. peatükis sätestatakse taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise kord.

Määruse §-s 20 nähakse ette kord taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks. Taotluse rahuldamise otsust võib muuta rakendusüksuse või toetuse saaja sellekohase avalduse alusel. Avaldust esitamata võib toetuse saaja tõsta ümber projekti tegevuste eelarve abikõlblike kulude summasid kuni 10 protsenti võrreldes taotluse rahuldamise otsuses sätestatuga tingimusel, et projekti abikõlblike kulude kogumaht ja toetuse osakaal ei muutu. Muudatus kooskõlastatakse eelnevalt rakendusüksusega kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. TRO muutmine on lubatud, kui ei muutu projekti eesmärk ja tulemusnäitajad ise, küll aga on võimalik muuta tulemusnäitajate sihttasemeid. Vastavalt taotluse menetlemise määruse §-le 10 vormistatakse TRO muutmine otsusena, kui muudetakse:

- 1) toetatavat tegevust või selle ulatust või jäetakse tegevus ära või lisatakse täiendav tegevus;
- 2) toetatava tegevusega saavutatavat väljundinäitajat või selle sihttasest;
- 3) projekti tulemusnäitaja sihttasest;
- 4) projekti abikõlblike kulude kogumahtu või toetuse osakaalu abikõlblikest kuludest;
- 5) projekti abikõlblikkuse perioodi;
- 6) kulude hüvitamise korda, kui korra muutmine seisneb tegelike ja tasutud kulude alusel või kulude lihtsustatud hüvitamisviiside alusel toetuse maksmisel või
- 7) taotluse rahuldamise otsuses nimetatud muud asjaolu.

Kui muutuvad punktides 1–3 nimetatud asjaolud, kontrollib RÜ muudatuse asjakohasust vastavalt käesolevas määruses sätestatud asjakohastele nõuetele. Kui muutuvad toetatavad tegevused ning nende abil saavutatav väljundinäitaja ja selle sihttase ning tulemusnäitaja sihttase, võib tekkida vajadus hinnata projekti uuesti valikukriteeriumide alusel. RÜ hindab, kas muutunud asjaoludega projekti on võimalik toetada TRO-s kinnitatud määral. Vajaduse korral kaasatakse eksperte. Rakendusüksus võib keelduda otsuse muutmisest STS § 22 lõike 3 punkti 4 alusel, kui muutunud asjaolude tõttu ei ole projekt kooskõlas käesoleva määrusega või sama mõjus.

Määruse §-s 21 sätestatakse taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise alused, mis tulenevad STS § 22 lõikest 3 või § 47 lõikest 3. Nimetatud asjaolud võivad olla:

- 1) ilmneb asjaolu, mille korral taotlust ei oleks rahuldatud või taotlus oleks rahuldatud osaliselt;

- 2) taotlemisel või projekti elluviimisel on teadlikult esitatud ebaõiget või mittetäielikku teavet või teave on jäetud teadlikult esitamata;
- 3) toetuse saaja avaldust taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks ei rahuldata ja toetuse saajal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata;
- 4) toetuse saaja esitab avalduse toetuse kasutamisest loobumise kohta;
- 5) finantskorrektsiooni otsusega tühistatakse kogu taotluse rahuldamise otsuses nimetatud toetus.

Määruse 7. peatükis sätestatakse aruannete esitamise ja toetuse maksmise tingimused.

Määruse §-s 22 sätestatakse toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise kord. Aruanded esitatakse struktuuritoetuse e-keskkonna kaudu. Lõikes 2 sätestatakse aruande miinimumnõuded.

Määruse §-s 23 kehtestatakse toetuse maksmise tingimused. Toetuse maksmisel tuleb lähtuda STS §-dest 28 ja 29 ning ühendmääruse §-dest 11–15 ja 18. STS sätestab toetuse maksmise üldpõhimõtted ning ühendmäärus täpsustab neid. Maksetaotlus esitatakse struktuuritoetuse registri kaudu. Maksetaotlus esitatakse, kui abikõlblik kulu on tekkinud, st toetuse saaja või partner peavad olema kauba ja teenuse juba kätte saanud ja selle eest peab olema tasutud. Esimene maksetaotlus tuleb esitada koos abikõlbliku kulu tekkimist ja maksmist tõendavate dokumentidega.

Toetust võib välja maksta ka juhul, kui mõistliku ja põhjendatud kulu teke on tõendatud, st kaup ja teenus on toetuse saaja või partneri poolt kätte saadud, kuid kulu täielik abikõlblikkus ei ole saanud selle tõttu, et kulud on toetuse saaja poolt täies ulatuses tasumata. Kui kulu tasumine on tõendatud omafinantseeringu ulatuses, võib toetuse välja maksta. Antud põhimõtet saab rakendada maksetaotluse põhisel, st kulu tasumist omafinantseeringu määra ulatuses võib tõendada erineva kuludokumendi alusel. Toetuse saajal on kohustus tõendada toetuse kasutamist nende kulude tasumiseks ehk esitada rakendusüksusele maksmist tõendavad dokumendid seitsme tööpäeva jooksul makse saamisest arvates. Kulu loetakse abikõlblikuks, kui maksmise kohustus on tõendatud. Palga maksmist tõendavad dokumendid esitatakse rakendusüksusele seitsme tööpäeva jooksul pärast palga maksmisega kaasnevate maksude tasumist. Riigiasutus ei pea esitama koos maksetaotlusega kulu tasumist tõendavat dokumenti ning kohaliku omavalitsuse üksus ja selle asutus ning muu avalik-õiguslik juriidiline isik palga kulu tasumist tõendavaid dokumente. Kulu maksmist tõendavaks dokumendiks on enamasti panga väljavõte, maksekorraldus, kassa väljamineku order või e-riigikassa väljavõte. Palgakulu tasumist tõendava dokumendina käsitatakse ka ühe koondsummamana väljavõtet raamatupidamise arvestusest. Samuti võib tasumist tõendavaks dokumendiks olla asutustevaheline siirdekanne, mis tõendab kulu maksmist.

Kui toetuse saaja on maksetaotluses avaldanud soovi teha makse otse tarnijale või töövõtjale, peab olema ka arve väljastajalt kinnitus, et ta on teadlik, et lepingupartneri eest teeb makse kolmas osapool. Kulu maksmise nõue loetakse toetuse saaja või partneri poolt täidetuks, kui rakendusüksus on makse teinud. Makset võib teha tarnijale ja toetuse saajale üksnes tingimusel, kui rakendusüksus suudab maksetaotluse ära menetleda arvel märgitud tähtajaks. Toetuse saajal on kohustus tasuda arved tähtajaks ning rakendusüksusepoolne kuni 90-päevane menetlustähtaeg ei õigusta toetuse saaja või partneri poolt maksetähtaja ületamist. Seega peab rakendusüksus sellise maksetaotluse saamisel hindama, kas ta jõuab menetleda taotlust esmajärjekorras, võttes arvesse arve tasumise tähtaega. Kui tähtaegse tasumisega tekib küsitavusi, peab rakendusüksus toetuse saajat sellest teavitama ja otsustama, kas ta saab nõustuda väljamaksmisele kuuluva toetuse maksmisega otse arve väljastajale.

Toetuse saaja esitab väljamaksete prognoosid iga eelarveaasta kohta. Esimese eelarveaasta väljamaksete prognoosi esitab toetuse saaja 15 tööpäeva jooksul toetuse taotluse rahuldamise otsuse tegemisest arvates. Järgneva eelarveaasta väljamaksete prognoosi esitab toetuse saaja rakendusüksusele jooksva aasta 10. detsembriks. Kui maksetaotlus erineb rohkem kui

1/3 võrra esitatud prognoosist, on toetuse saaja kohustatud esitama korrigeeritud väljamaksete prognoosi järelejäanud eelarveaasta kohta.

Maksetaotlusi võib esitada vähemalt üks kord kvartalis, kuid kõige tihedamini üks kord kuus. Riigiasutusest toetuse saajal on kohustus esitada tekkinud ja makstud abikõlblike kulude kohta maksetaotlus, mille maksumus on riigihanke piirmääraga võrdne või ületab seda, üks kord kuus. Kuna riigiasutused saavad kulude tasumiseks enne toetuse saamist käibevahendeid riigieelarve seaduse alusel, on nende taastamiseks vaja esitada rakendusüksusele võimalikult kiiresti maksetaotlused, et saaks abikõlblikud kulud omakorda lisada Euroopa Komisjonile esitatavasse maksetaotlusse.

Projekti kaudsed kulud makstakse välja arvestatuna 15% projekti abikõlblikest otsestest personalikuludest. Põhjendatud juhtudel võib teha ettemakseid toetuse saajale, kes ei ole riigiasutus ega äriühing. Toetuse saaja tõendab ettemaksena saadud toetuse kasutamist abikõlblike kulude tasumiseks, juhindudes ühendmääruse § 18 lõigetest 9–12.

Ühendmääruse lõikega 9 sätestatakse prognoosi kohase ettemakse saamisel ettemakse kasutamise aruande ja selle juurde kuuluva dokumentatsiooni ning muu teabe esitamise tähtaeg. Ettemakse saamise kuupäevaks loetakse rakendusüksuse poolt makse tegemise kuupäev. Ettemakse kasutamise aruande esitamise päevaks loetakse toetuse saaja poolt aruande esitamise päev. Tähtaeg tuleneb prognoosi kohase ettemakse kolme kuu rahavajaduse prognoosist, millele lisandub 15 kalendripäeva ettemakse kasutamise aruande koostamiseks ja esitamiseks. Toetuse saaja peab nimetatud tähtaegadest kinni pidama, kuna järgmise ettemakse saamiseks peab olema tõendatud vähemalt 80% ulatuses abikõlblikest kuludest toetuse osa katteks kasutamine. Toetuse saajale ei tehta järgmist makset enne, kui ettemakse kasutamine on tähtajaks ja nõuetekohaselt abikõlblike kuludega tõendatud. Iga järgneva ettemakse saamisele on kehtestatud lisatingimus, mille kohaselt ei tohi eelmiste ettemaksete kasutamise tõendamata jääk ületada 20%. Limiidi kehtestamisega tagatakse abikõlblike kuludega katmata ettemaksete all oleva raha kasutamine mõistlikul viisil ja mahus. Kui toetuse saaja on esialgse rahavajadusena taotlenud vähem kui 40%, kuid enne ettemakse tõendamise aruande esitamise kohustust on tekkinud vajadus suuremas summas (kuid mitte rohkem kui 40% määratud toetuse summast) ettemakse järele, võib ta esitada uue taotluse. Kui toetuse saaja ei ole esitanud prognoosi kohase ettemakse kasutamist tõendavaid dokumente nõutud tähtajaks nõutud ulatuses, nõuab rakendusüksus ettemakse viivitamata tagasi summas, mille kohta ei ole toetuse saaja esitanud ettemakse ulatuses aruannet. Toetuse saaja on kohustatud tõendamata ettemakse tagastama kuni 15 kalendripäeva jooksul. Tagasimakse tähtaja ületamise korral rakendatakse finantskorrektsiooni.

RÜ-l on õigus peatada maksetaotluse menetlemine osaliselt või täielikult, kui:

- 1) maksetaotluses esineb puudusi;
- 2) toetuse kasutamisega seotud kohustus on täitmata;
- 3) kulu abikõlblikkus ei ole üheselt selge;
- 4) ilmnunud asjaolude põhjal on kahtlus, et toetuse saaja ei suuda viia ettenähtud ajaks TAT-d ellu või saavutada kavandatud tulemust;
- 5) maksetaotlusega taotletavat toetuse summat on võimalik struktuuritoetuse seaduse § 48 lõike 2 kohaselt tasaarveldada struktuuritoetuse seaduse § 30 lõigete 5 ja 6 alusel väljamaksmisele mittekuuluva või finantskorrektsiooni otsuse kavandis nimetatud tagasimaksmisele kuuluva toetusega.

Määruse 8. peatükis sätestatakse toetuse saaja ja partneri kohustused ning õigused ning rakendusüksuse kohustused.

Määruse § 24 lõikes 1 sätestatakse, et toetuse saaja tagab STS §-des 24 ja 26 sätestatud kohustuste täitmise ja selle eduka elluviimise taotluse rahuldamise otsuses fikseeritud tähtaegade ja tingimuste kohaselt.

Siinkohal on oluline rõhutada, et erinevalt teistest fondidest on Euroopa Sotsiaalfondist toetuse saaja kohustatud koguma projektis osalejate kohta nõutavad andmed vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 (edaspidi *ühissätete määrus*) artikli 125 lõike 2 punktile e. Vastavalt STS § 24 lõikele 7 peab toetuse saaja korraldama osalejate andmekorje. Andmekorje nõuded on täpsustatud Euroopa Komisjoni juhendites (2014–2020 programmiperioodi Euroopa ühtekuuluvuspoliitika seire ja hindamise Euroopa Sotsiaalfondi juhendmaterjal¹⁴ ning 2014–2020 programmiperioodi Euroopa ühtekuuluvuspoliitika seire ja hindamise Euroopa Sotsiaalfond juhise lisa D¹⁵ – andmete kogumise ja valideerimise praktiline juhise) ning täpsem töökorraldus korraldusasutuse juhendis „Euroopa Sotsiaalfondi tegevustes osalejate andmekorje juhend perioodi 2014–2020 struktuuritoetusi rakendavatele asutustele“. Euroopa Komisjoni andmekorje nõuete täitmiseks kogub toetuse saaja osalejatelt, kellele andmekorje kohustus kohaldub, isikuandmed ulatuses, mis on vajalik registritest andmekorje teostamiseks (isikukood) ning mis ei ole olemasolevatest registritest ammendavalt kättesaadavad vastavalt korraldusasutuse juhendile. Osalejate andmeid kogutakse lisa 2 vormi A või vormi B alusel, mis tuleb esitada RÜ-le lähtuvalt TRO-s kinnitatud sagedusele.

Kui projekti raames osutatakse tööpraktikateenust, peab toetuse saaja tagama, et tööandja väljastab tööpraktika sooritanule sellekohase tunnistuse. Kui tööpraktika mingil põhjusel katkestatakse enne kavandatud praktika lõppu, tuleb tunnistus siiski väljastada. Tunnistuse vorm on kinnitatud määruse lisana (lisa 3).

Dokumentide säilitamisel tuleb lähtuda STS §-st 35, milles on sätestatud dokumentide säilitamise kohustus kooskõlas ühissätete määruse artikli 140 lõikes 1 nimetatud võimalustega. Kui dokumentide säilitamistähtaeg lõpeb, kuuluvad kogutud või ülesannete täitmisel tekkinud andmed, sealhulgas isikuandmed, ja dokumendid hävitamisele, välja arvatud juhul, kui need tuleb üle anda Rahvusarhiivile. STS § 35 lõikes 2 sätestatud kord on sõnastatud toetuse saaja vaates. Kuna toetuse saaja jaoks loetakse kulu abikõlblikuks seaduse kohaselt vaid siis, kui rakendusüksus on maksetaotluses nimetatud kulu abikõlblikuks lugenud ja toetuse välja maksnud (sh tasaarveldanud), hakkab säilitamisaja arvamine just rakendusüksuse poolt kulu või terve projekti kulude abikõlblikuks lugemisest (pärast viimase makse tegemist). Projekti kõikide abikõlblike kulude dokumentide säilitamise nelja-aastane tähtaeg algab viimase kulu 30. juuni seisuga abikõlblikuks lugemise aasta 31. detsembrist. Seega, kui projekti viimane kulu loeti abikõlblikuks näiteks 1. juulil, algab säilitamistähtaeg järgmise aasta 31. detsembrist. Toetuse saaja jaoks muutub tähtaeg lühemaks võrreldes STS-s 2007–2013 sätestatud ühtse tähtajaga, milleks on 31.12.2025. STS § 35 lõike 4 kohaselt katkeb dokumentide säilitamistähtaeg vastavalt ühissätete määrusele vaide- ja kohtumenetluse ajaks või kui nii on nõudnud Euroopa Komisjon. Katkeda saab tähtaeg 30. juuni seisuga rakendusüksuse poolt abikõlblikuks loetud kulu või lõpetatud projekti korral, kui kontrolli või auditi tulemusel on alanud vaide- või kohtumenetlus.

Partneri kohustused on nimetatud STS §-s 25. Kui projekti on kaasatud partner, peab ka partner täitma toetuse saaja kohustusi selleks, et partneri kulud saaks lugeda abikõlblikuks ehk need ei mõjutaks projektile makstava toetuse hulka. Lisaks pannakse partnerile kohustus järgida RHS-i, kui toetuse saaja on hankijaks RHS-i tähenduses ja partner ei ole. Selline erisus on sätestatud eesmärgil, et tagada toetuse säästlik kasutamine ka partneri poolt.

Toetuse saaja jääb TRO-s nimetatud tingimustel elluviimise ees siiski vastutama ka siis, kui partner ei täida toetuse saajale pandud kohustusi. Vastutus tähendab seda, et kui kulu abikõlblikuks lugemisel ei ole kõik nõuded või kohustused täidetud, tehakse finantskorrektsioon ikkagi, kusjuures vabandatavaks asjaoluks rakendusüksuse ees ei ole see, et rikkumine oli seotud partneri tegevusega. Täpsemalt saab kohustuste sisuga tutvuda STS-i seletuskirjas.

¹⁴ Kättesaadav aadressil: <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7884&langId=en>

¹⁵ Kättesaadav aadressil :

<http://ec.europa.eu/sfc/en/system/files/ged/Annex%20D%20E2%80%93%20Practical%20guidance%20on%20data%20collection%20and%20validation.pdf>

Määruse §-s 25 kehtestatakse toetuse saaja ja partneri õigused. Toetuse saajal ja partneril on õigus saada rakendusüksuselt informatsiooni ja nõuandeid, mis on seotud õigusaktides sätestatud nõuete ja toetuse saaja kohustustega. Toetuse saajale antakse võimalus esitada oma seisukohad enne:

- 1) ettekirjutuse tegemist;
- 2) taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamist või muutmist, välja arvatud juhul, kui toetuse saaja taotlus rahuldatakse täielikult;
- 3) finantskorrektsiooni otsuse tegemist.

Määruse §-s 26 viidatakse, et RÜ on kohustatud täitma STS § 8 lõikes 2 nimetatud kohustusi.

Määruse § 27 sätestab finantskorrektsioonide tegemise. Finantskorrektsiooni otsus tehakse ja toetus nõutakse tagasi vastavalt STS §-des 45–47 ja ühendmääruse §-des 21–23 sätestatule.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Määruse koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, 17. detsember 2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006;
- 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1304/2013, 17. detsember, mis käsitleb Euroopa Sotsiaalfondi ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1081/2006.

4. Määruse mõjud

Lähtudes konkurentsivõimekavas „Eesti 2020“ seatud eesmärkidest, toetatakse avatud taotlusvoorudes projekte, mis soodustavad väiksema konkurentsivõimega inimeste tööle asumist ja tööturul püsimist. Rakenduskavas on seatud eesmärgiks, et 40% projektides osalejatest oleksid kuus kuud pärast projekti lõppemist asunud tööle või alustanud füüsilisest isikust ettevõtjana. Hinnanguliselt mõjutab määrus positiivselt u 3900 inimese toimetulekut (9750 osalejast 40%). Mida kauem on inimene tööta, seda keerulisem ja kulukam on teda tööturule tagasi tuua, sest väheneb tema töövalmidus, motivatsioon, vananevad oskused. Ühtlasi suureneb risk sattuda vaesusesse, millega kaasnevad omakorda terviseriskid, probleemid peresuhetes ning sotsiaalne tõrjutus. Noorte suur tööpuudus mõjutab omakorda noore tulevikuväljavaateid ning suurendab töötuks jäämise riski edasises elus. Eesti tööjõu-uuringu andmetel oli 2016. aastal NEET-noori vanuses 16–26 aastat 18 100 ning pikaajalisi töötuid oli 2017. aastal 13 500. Kuna sihtrühma kuuluvad inimesed ei õpi ega tööta, vajavad nad toimetulekuks tihti perekonna ja/või riigi abi. Projekti tegevustes osalemise järel peaks suurenema nende konkurentsivõime ning võimalused tööd leida. Kuna töö leidmise korral paraneb eelduslikult leibkonna toimetulek, omab määrus teatavat mõju majandusele, mõjutades leibkondade tulusid. Nii väheneb töö leidmisel ka vajadus riigi makstavate toetuste järele. Ühtlasi aitavad avatud taotlusvoorudes elluviidavad tegevused vähendada elanikkonnarühmade sotsiaalmajanduslikku ebavõrdsust ning luua võrdseid võimalusi ühiskonnaelus osalemiseks. Konkurentsivõime suurendamine aitab omakorda vähendada sihtrühmade sotsiaalset tõrjutust või selle süvenemist.

Määrus ei oma olulist mõju halduskoormusele. Varem on peamisteks toetuse taotlejateks olnud mittetulunduslikud organisatsioonid. MTÜ-del on kohustus edastada rakendusüksusele teavet projektis osalejate, projektis tehtud kulude jms kohta. Käesoleval perioodil on Euroopa Komisjoni nõudmised projektides osalejate tunnuste arvu kohta suurenenud, kuid projektide elluvijate halduskoormust see ei suurenda, kuna suurem osa isikuga seotud andmeid on võimalik saada Statistikaameti kaasabil olemasolevatest andmebaasidest.

Määrus mõjutab kaudselt piirkondade regionaalarengut ja võib mõningal määral piirkondade tööhõive erinevusi vähendada. Regioonide majandusarengu vaatenurgast on oluline vajaliku hulga ja oskustega tööjõu tagamine. Käesolev määrus keskendubki potentsiaalse tööjõu aktiveerimisele ja võimaldab parandada inimeste oskusi. Määruses kehtestatud hindamissüsteem soodustab projektide elluviimist just neis piirkondades, kus töötuse määr on kõrgem. Määrus parandab ka kõrgema töötuse määraga piirkondade elanike võimalust osaleda aktiivsetes meetmes ja seega mõjutab positiivselt avalike teenuste kättesaadavust maakondades. Toetuse saajaks võivad olla ka kohalikud omavalitsused, seega võib määrus mõjutada kohalike omavalitsuste finantssuutlikkust projektide algatamisel ja elluviimisel.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks vajalikud kulud on kaetakse struktuurivahenditest (85%) ja projektide elluviijate omafinantseeringust (15%). Määruse rakendamisest eeldavateks tuludeks saab lugeda tööle rakendunud inimeste töötamisest tulenevat maksutulu. Lisaks vähenevad inimeste tööle rakendumise korral riigi kulud toetuste maksmisele. Pärast perioodi 2014–2020 EL-i tegevuste lõppu analüüsitakse hästitoimivaid ja kulutõhusaid lahendusi ning nende rahastamise võimalusi riigieelarvest või töötuskindlustuse vahenditest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse eelnõu kooskõlastamine

Määruse eelnõu saadeti kooskõlastamiseks ministeeriumitele ja arvamuse avaldamiseks Sihtasutusele Innove. Kommentaaridele esitatud tagasiside on toodud seletuskirjale lisatud kommentaaride tabelis.